

PROGRAMA MUNICIPAL DE MEMÒRIA HISTÒRICA DE MANRESA

Presentació

“Catalunya té una llarga trajectòria de lluita per les seves llibertats i de defensa de les seves institucions, que li foren arrabassades el 1714. Des de mitjan segle XIX, el catalanisme, les lluites obreres, els corrents liberals i el moviment republicà i federal foren el germen de la cultura democràtica a Catalunya i de la lluita per les llibertats, la justícia social i la recuperació de les institucions d'autogovern. La primera i la segona repúbliques marquen els moments culminants d'aquesta lluita i són els antecedents immediats del marc democràtic actual. La dictadura de Primo de Rivera i, sobretot, la del general Franco suspengueren de nou aquestes llibertats i portaren a terme una forta repressió política, cultural, social i nacional.

L'article 54 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix en primer lloc l'obligació de la Generalitat i els altres poders públics de «vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica de Catalunya com a patrimoni col·lectiu que testimonia la resistència i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques» i disposa que «amb aquesta finalitat han d'adoptar les iniciatives institucionals necessàries per al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya». En segon lloc, el mateix article especifica que «la Generalitat ha de vetllar perquè la memòria històrica es converteixi en símbol permanent de la tolerància, de la dignitat dels valors democràtics, del rebuig dels totalitarismes i del reconeixement de totes les persones que han patit persecució a causa de llurs opcions personals, ideològiques o de consciència». La grandesa de la democràcia és que, a diferència dels règims totalitaris, és capaç de reconèixer la dignitat de totes les víctimes de la intolerància més enllà de les opcions personals, ideològiques o de consciència de cadascú. Cal un reconeixement de totes les víctimes de la violència política.

La preservació de la memòria històrica d'un país és, doncs, una expressió de la seva llibertat. La reivindicació del compromís polític de la ciutadania per la conquesta de les llibertats és una manifestació de cultura democràtica. Les polítiques públiques dutes a terme pels governs per a recordar i difondre la lluita i l'esforç de les persones que donaren el millor de si mateixes per restaurar els valors i els principis democràtics davant l'opressió dels règims totalitaris, les dictadures i les formes autoritàries de govern són un senyal d'identitat de l'estat democràtic. Apel·lar al passat per comprendre el present i afrontar el futur és un signe de cultura política de les societats desenvolupades. És una demostració de virtut pública a la qual els representants de la sobirania popular no poden renunciar.”

(del Preàmbul de la Llei 13/2007, del 31 d'octubre, del Memorial Democràtic)

Des del 2007, Catalunya compta amb una llei on es reconeix el compromís de les institucions i de la societat catalana amb la recuperació de la memòria històrica. Des d'aleshores, s'han anat consolidant i ampliant les accions per fer efectiu aquest compromís.

Des de la ciutat de Manresa, ja fa anys que es participa també en aquest procés amb iniciatives ciutadanes i municipals de recuperació de la memòria històrica que han tingut una gran acollida.

La memòria històrica de la ciutat es considera com un patrimoni de tots que cal conservar i

traspasar a les noves generacions com un valor afegit per a la consolidació identitària de la comunitat i per aportar coneixements i valors que contribueixin a construir una societat millor.

El nostre passat recent ve marcat per uns esdeveniments històrics de gran transcendència. Des de la proclamació de les Bases de Manresa, document fonamental del catalanisme polític, la ciutat participa del procés nacional català que culmina en el període de la República, un moment de progrés en molts àmbits -polític, social, educatiu, cultural, nacional...-. La Guerra Civil i la instauració de la dictadura franquista van anorrear tota la tasca feta, van acabar de nou amb els drets i les principals institucions catalanes i van marcar la vida dels ciutadans d'aquest país fins fa només tres dècades.

Malgrat els avenços fets els darrers anys, aquests esdeveniments traumàtics encara no s'han estudiat com caldria i la dictadura es va cuidar prou de generar una història parcial, un oblit institucionalitat contra els perdedors.

En aquest context, la recuperació de la memòria i la recerca històrica es complementen per concretar, precisar i revisar aquest relat amb l'objectiu d'aportar un nou coneixement contra l'oblit i contribuir a crear una societat més lliure, democràtica, solidària i respectuosa. També incideixen clarament en la recuperació de la dignitat nacional catalana.

Ens trobem en un moment d'inflexió en què comencen a aflorar moltes de les recerques fetes a l'entorn d'aspectes de la història recent del nostre país. Alhora, les generacions que conserven la memòria viscuda de tot aquest temps entren en un procés de inevitable desaparició i cal garantir la recollida d'aquesta informació viscuda i el seu traspàs a les noves generacions.

La recuperació de la memòria a través de les aportacions dels testimonis té la virtut afegida de convertir la recerca sobre el passat en un procés actiu i participatiu amb el qual afloren, a més del record dels fets històrics, tot un conjunt de costums, tradicions, maneres de fer, coneixements i valors. Un patrimoni immaterial que pot aportar una visió nova a la societat actual i contribuir a repensar els valors i costums propis d'una societat consumista i individualista a partir dels valors de l'esforç i la superació personals i socials, la solidaritat, el compromís amb la comunitat, etc.

El treball de recuperació de la memòria es pot abordar des de molts camps i a través de procediments diferents: des dels punts de vista i els mitjans propis de la recerca històrica i antropològica, de la participació ciutadana o bé a través de processos de creació i difusió artística (arts plàstiques i visuals, música, arts escèniques...).

Totes aquestes aportacions, alhora, tenen una plasmació en el patrimoni material de la ciutat. El coneixement adquirit ha de transcendir a l'espai físic amb la posada en valor d'espais memorials i d'indrets singulars que són escenaris de la memòria col·lectiva. Caldrà fer-ne la identificació adequada i la seva dignificació i senyalització.

Amb aquestes premisses i objectius, és voluntat de l'Ajuntament de Manresa consolidar les actuacions fetes fins ara per recuperar i difondre la memòria històrica de la ciutat i les noves orientacions que es proposen i fer-ho en el marc d'un programa municipal específic que articuli i impulsi les accions a fer a partir d'ara. Per això s'ha preparat aquest **Programa Municipal de la Memòria Històrica de Manresa**.

Antecedents

Des de ja fa anys, a Manresa s'ha donant un fort impuls a la recuperació de la memòria històrica de la ciutat des de les iniciatives ciutadanes i des de l'administració municipal. S'han dut a terme diverses accions per tal de promoure el coneixement i la difusió del patrimoni històric, sobretot pel que fa a la recuperació dels fets viscuts durant la Guerra Civil i el Franquisme, i per la restitució de la dignitat històrica i l'educació en els valors que fonamenten la societat democràtica. Aquestes accions de recerca i difusió coincideixen en el temps i en objectius amb un impuls important de la recuperació de la memòria històrica a Catalunya.

Totes les propostes s'han tirat endavant per l'interès que aquests temes despertaven en la ciutadania, tant entre la gent gran com entre els joves, i amb la voluntat d'incidir en la pedagogia social i la formació de la ciutadania en els valors de la pau, el respecte a les llibertats de les persones i la democràcia.

Des del 1998, el **Centre d'Estudis del Bages** ha estat promotor de la recuperació de la memòria democràtica de la ciutat a través de la col·lecció “Memòries”, que recull el testimoni de diverses persones que van viure i patir les conseqüències de la Guerra Civil i la repressió de la dictadura franquista. També amb la col·laboració en l'exposició “Joves i Republicans. La República a Manresa (1931-1936)”, l'any 2001, organitzada per l'Ajuntament de Manresa i el Centre d'Estudis del Bages, amb motiu del setantè aniversari de la proclamació de la República o bé amb l'organització de les Jornades sobre “Els morts de la guerra i la postguerra a Catalunya”, el juny del 2003. També amb la col·laboració en les activitats promogudes des d'altres entitats i institucions.

Des de la seva constitució l'any 2006, l'ara anomenada **Associació Memòria i Història de Manresa** treballa per la recuperació i la revisió de la memòria democràtica a través de la recerca documental i de la recuperació del testimoni de les persones que van viure els esdeveniments polítics i socials que van marcar el segle XX i la seva difusió a través de documentals, publicacions, conferències i presentacions públiques. La seva pàgina web **memoria.cat** ha esdevingut un web de referència per a la recerca històrica i per a la seva comunicació i posiciona la ciutat de Manresa en un lloc destacat entre les accions que es duen a terme a Catalunya per la recuperació de la memòria democràtica. L'associació és, alhora, impulsora i referent de moltes de les accions que es fan a la ciutat i al país per a la revisió i l'acreixement del coneixement històric que tenim del segle XX i per la seva àmplia difusió.

Seguint aquest impuls, des de molts altres sectors i àmbits s'han dut a terme accions de recuperació de la memòria: des dels sectors de gent gran, des dels centres educatius, des del sector artístic i veïnal...

L'Ajuntament de Manresa també ha treballat en els darrers anys per consolidar les accions en aquest camp.

El **Museu Comarcal de Manresa** ha portat a terme diferents projectes relacionats amb la recuperació de la memòria, entre ells l'exposició “Joves i Republicans. La República a Manresa (1931-1936)”, l'any 2001, i l'exposició amb la que va participar en el projecte artístic “El Camp de la Bota” de Francesc Abad, sobre les persones mortes en els afusellaments que el franquisme va fer després de la guerra civil al Camp de la Bota, l'any 2005.

Des de l'any 2009, per tal de donar recolzament i impuls a les iniciatives existents, es va elaborar el projecte de l'**Espai Memòries (Manresa, segle XX)**, un projecte d'activitats centrat en l'espai de la 2ª planta del Museu Comarcal de Manresa amb la missió de crear a la ciutat un espai de referència de la creació cultural (recerca històrica i experiència artística) a l'entorn de la recuperació i divulgació dels principals fets del segle XX a Manresa i la seva difusió al conjunt de la ciutadania, a partir d'un espai estable on es succeïssin programes d'activitats articulats entorn a diferents eixos temàtics i a partir de processos participatius.

El projecte **Espai Memòries (Manresa segle XX)** responia a una múltiple intencionalitat:

- La recuperació de la memòria històrica local
- La promoció de la creació artística contemporània
- La realització d'un projecte cultural innovador i de referència
- L'articulació dels Espais de la memòria a la ciutat

Aquest projecte s'ha concretat en 4 temporades d'activitats des del 2010 al 2014, que han girat a l'entorn dels eixos temàtics de les pedagogies del segle XX, la destrucció del patrimoni, l'exili i l'art i els artistes manresans de la República, amb nombroses activitats de recerca, de creació i de difusió i amb la participació de moltes persones. Enguany ha acabat la programació de les quatre temporades previstes en el projecte inicial de l'Espai Memòries.

Igualment, des del programa de gent gran, l'Ajuntament de Manresa ha dut a terme diverses accions per recuperar els testimonis de les persones grans en la línia de posar en valor els coneixements i les vivències que pot aportar aquest col·lectiu en benefici de la comunitat: des de la promoció del documental “Viure en una dictadura” fins als tallers de redacció de memòries o bé els concursos de fotografies antigues, la dinamització en aquest camp és molt notable.

També des de la regidoria de cultura s'ha fet un esforç important per commemorar els fets històrics més rellevants i posar en valor el patrimoni associat. Ja fa uns anys que la Unitat de patrimoni de la regidoria té com una de les línies de treball l'àmbit de les “Commemoracions i la recuperació de la Memòria històrica”. En aquest marc és de destacar les accions fetes en relació als 70 i 75 aniversaris dels bombardejos de l'aviació franquista sobre Manresa: homenatges a les

víctimes, tallers de memòria, exposicions, conferències, publicació d'opuscles i de documentals, visites guiades, obres de teatre, protecció i senyalització dels refugis antiaeris com a patrimoni de la ciutat, etc.

També cal destacar tot el conjunt d'accions realitzades per commemorar l'Any Amat-Piniella, que ha permès posar en valor la figura de l'il·lustre escriptor manresà que va viure l'horror de la Guerra Civil i de l'exili, la deportació i l'extermini als camps de concentració nazis i que va escriure per denunciar-ho.

En tot el treball fet hi ha hagut una bona col·laboració amb la Regidoria d'Ensenyament per fer arribar aquestes accions al públic escolar com una activitat formativa i educativa més dins el currículum d'estudis. D'aquesta manera també es recolzen les iniciatives d'un grup de professorat que aposta per transmetre als seus alumnes de manera activa el coneixement sobre la Guerra Civil i la dictadura franquista i la Segona Guerra Mundial i el nazisme.

El Programa Municipal de la Memòria Històrica de Manresa (PMMHM)

En el context exposat més amunt, sorgeix la voluntat política i tècnica de donar continuïtat a la tasca feta a la ciutat fins ara i acompanyar-la i consolidar-la per donar resposta a la necessitat social que hi ha en aquest àmbit. Per això l'Ajuntament de Manresa es dota del **Programa Municipal de la Memòria Històrica de Manresa (PMMHM)** que es presenta en aquest document.

La voluntat primera d'aquest programa consisteix en articular un conjunt d'accions destinades a recuperar els testimonis -documentals i orals- de la història recent de la ciutat i donar-los a conèixer a tota la ciutadania com a patrimoni comú i per tal de contribuir a reconstruir el relat de la nostra història recent i a crear una comunitat més cohesionada, solidària i respectuosa amb la llibertat, la democràcia i els drets de les persones a partir del coneixement de la història recent i dels valors, les maneres de fer, les lluites i els anhels de les generacions que ens precedeixen.

Objectius

La voluntat expressada al punt anterior es concreta en els següents objectius que donen cos i orientació al programa:

- **La recuperació de la memòria històrica local**

Contribuir a la investigació, a la difusió i a la reflexió entorn dels fets històrics del segle XX, posant un especial èmfasi en els períodes del canvi de segle, amb la Declaració de les Bases de Manresa, la Segona República, la Guerra Civil i el Franquisme, però abastant també tot el

període de la transició a la democràcia, l'assoliment de l'estat democràtic actual i el procés que estem vivint actualment de conscienciació nacional catalana i de constitució d'un estat independent.

El programa vol donar suport a la investigació i difusió de diferents aspectes de la història local del segle XX, especialment d'aquells episodis que, havent estat especialment convulsos i amb una repercussió directa en la definició del nostre present, perviuen en la memòria d'un sector de la població i fins fa uns anys s'havien tendit a silenciar des de les polítiques oficials. Així mateix, el programa vol recollir el testimoni de la darrera generació de ciutadans que van viure aquests períodes. També vol servir per promoure una reflexió àmplia i una revisió històrica sobre aquests temps i aquests fets.

- **La recuperació de la memòria cultural i social de la ciutat**

Promoure la recollida de testimonis relacionats amb la vida quotidiana de les generacions que van viure a la Manresa del segle XX: costums, oficis, formació, activitats culturals i de lleure, etc., partint de la constatació dels grans canvis que s'han produït respecte de la societat actual. El programa vol potenciar la recollida de testimonis orals, escrits, impresos, fotogràfics i d'objectes que aportin coneixement i vivències dels temps passats i que serveixin per fer de contrapunt i aportar valors a les generacions actuals. Un patrimoni immaterial que pot aportar una visió nova a la societat actual i contribuir a repensar els valors i costums propis d'una societat consumista i individualista a partir dels valors de l'esforç i la superació personals i socials, la solidaritat, el compromís amb la comunitat, etc.

- **La generació de processos de participació i col·laboració intersectorial i intergeneracional**

El PMMHM vol enfocar la recuperació de la memòria històrica com un procés actiu i participatiu que aporti un coneixement generat per mitjà de la interrelació de persones de diferents camps i de diversos sectors socials.

El treball de recuperació de la memòria es pot abordar des de molts camps i a través de procediments diferents: des dels punts de vista i els mitjans propis de la recerca històrica i antropològica, de la participació ciutadana o bé a través de processos de creació i difusió artística (arts plàstiques i visuals, música, arts escèniques...).

Així, el programa planteja generar els temps i els llocs necessaris per als intercanvis de coneixements i experiències entre sectors diversos que permetran enriquir els resultats i estimular el pensament crític.

Es donarà especial rellevància als intercanvis intergeneracionals ja que són un mitjà directe de traspàs d'informació i d'experiències que, precisament per ser personalitzat, té molt més impacte en el receptor.

En aquest sentit, cal tenir en compte que el col·lectiu de la gent gran és dipositària de la memòria del passat recent i que compta amb un coneixement i una experiència que representen una aportació indispensable per a interpretar el present i projectar el futur. Cal posar en valor, doncs, el paper d'aquest col·lectiu en l'àmbit que ens ocupa.

- **La proposta d'accions educatives adreçades a infants i joves**

La realització de les accions que es proposin dins el PMHMM han de contemplar un vessant educatiu per tal de difondre els coneixements adquirits als col·lectius més joves i afavorir el traspàs de valors. Aquestes activitats es faran principalment en col·laboració amb els centres educatius però poden anar adreçades també a entitats infantils i juvenils de lleure o al públic en general.

- **La promoció d'activitats creatives**

La recuperació i la difusió de la memòria històrica es pot fer des de diferents punts de vista i per diversos mitjans creatius. Cal contemplar les arts plàstiques i visuals, les arts escèniques i del moviment, la música, la literatura i tots els processos creatius que s'hi associen com uns valuosos mitjans que aporten una mirada diferent, sovint més personal i intimista, als testimonis i al coneixement i que poden ser un revulsiu innovador tant en la recuperació dels testimonis com en la seva difusió.

- **L'articulació i valorització dels espais de la memòria a la ciutat**

La recuperació de la memòria de la ciutat té una plasmació directa en el patrimoni material de la ciutat. El coneixement adquirit ha de transcendir a l'espai físic amb la posada en valor d'espais memorials i d'indrets singulars que són escenaris de la memòria col·lectiva. Caldrà fer-ne la identificació adequada i la seva dignificació i senyalització.

La recerca, la valorització i la difusió es farà sobre els espais de la ciutat que conserven una càrrega simbòlica per a la població, llocs on succeïren fets i experiències vitals de la història de la ciutat, els quals s'integraran en un projecte unitari i coherent que contempla la proposta d'identificació i senyalització sistemàtica i entenedora d'aquells espais (edificis, carrers, fàbriques, empreses...) del terme municipal de la ciutat, integrats dins la trama urbana actual o bé situats a la perifèria, que han estat testimoni i/o on s'han produïts fets ressenyables del nostre passat recent. La identificació dels espais es pot acompanyar de l'edició de fulletons informatius, informació a través de les TIC i l'organització d'itineraris.

Agents implicats

El desenvolupament del PMMHHM requereix d'un intens treball transversal i en xarxa per posar en col·laboració organitzacions i sectors socials diversos per tal d'establir intercanvis enriquidors entre aquests mateixos agents, podent-se esdevenir així interaccions tant a nivell intersectorial com intergeneracional. Alhora, les accions que es plantegen es poden veure potenciades i assoliran millors resultats si s'articulen i es donen a conèixer d'una manera integrada.

El PMMHHM vol impulsar des de l'administració local propostes participatives i alhora donar suport a aquelles accions que surten del sector associatiu o de l'àmbit acadèmic.

Així, els agents implicats directament en el programa són:

Els serveis i organismes de l'administració local:

- **Unitat de Patrimoni de la regidoria de cultura de l'Ajuntament de Manresa:** En aquests moments, la Unitat de Patrimoni de la Regidoria de Cultura ja té com un dels seus programes de treball la Commemoració de fets històrics i la Recuperació de la Memòria Històrica. Des d'aquesta unitat es redacta i es coordinarà el present programa, per part de la tècnica de patrimoni.
- **Museu Comarcal de Manresa:** Com a institució destinada a la preservació, l'estudi i la difusió del patrimoni de la ciutat, el Museu Comarcal de Manresa ha de ser la institució principal que aculli i promogui accions que s'adeqüin a la seva missió i al seu programa d'actuació. Com a seu de l'Espai Memòries, el museu ja ha consolidat el seu paper central en els programes de recuperació de la memòria històrica de la ciutat a partir de processos participatius, amb la col·laboració d'agents diversos procedents de disciplines diverses. En la línia d'entendre la ciutat com un museu obert, el Museu Comarcal de Manresa ha de ser el punt d'ancoratge des d'on s'articuli la xarxa d'espais de la memòria de la ciutat, tal com ja es fa amb altres indrets d'interès patrimonial en relació amb la Manresa Medieval, Barroca, Modernista, etc. L'Espai Memòries, a més, forma part de la Xarxa d'Espai de la Memòria de Catalunya, del Memorial Democràtic, fet que permet enllaçar directament amb les accions que es desenvolupen arreu del país.
- **Arxiu Comarcal del Bages:** Com a institució destinada a la preservació, estudi i difusió del patrimoni documental de la ciutat, l'ACBG ha d'acollir la documentació que es recuperi en el marc del PMMHM i participar en fer-ne la difusió necessària. Alhora ha de promoure i canalitzar els projectes de recerca que s'escaigui per tal de poder-los vincular al PMMHM i posar-los en relació amb altres projectes que es duguin a terme en el marc d'aquest programa.
- **Serveis per a la gent gran de la Regidoria de Gent gran:** Un dels punts d'ancoratge del projecte és el col·lectiu de gent gran de la ciutat ja que és el què pot aportar el seu testimoni i vivències i participar activament en les accions que es proposin. Des del Programa de Gent Gran de l'Ajuntament de Manresa, ja fa anys que es treballa en aquesta línia de recuperar i posar en valor l'aportació que poden fer la generació de les persones grans en benefici de la convivència i del benestar de la comunitat. La col·laboració entre els dos programes és indispensable i poder compartir les accions que es facin des de cada servei i promoure accions conjuntes servirà per enriquir i donar coherència a totes les actuacions.
- **Secció d'Ensenyament de la Regidoria d'Ensenyament:** La vocació educativa del PMMHM necessita comptar amb la participació activa dels serveis d'ensenyament de l'ajuntament i, a través d'ells, dels centre educatius de la ciutat. Així s'ha anat fent en les activitats realitzades fins ara, però amb aquest programa es vol consolidar la relació entre aquests àmbits de treball.

- **Centre Cultural el Casino – Centre de Pensament:** el Casino és un espai per l'art, el pensament contemporani i la literatura que treballa amb un caire interdisciplinari i dinàmic amb l'objectiu de crear coneixement i reflexió i incidir en l'educació de les persones. És un equipament constituït per dos serveis fonamentals en l'àmbit cultural de la ciutat: la biblioteca, des d'on s'articula el programa de literatura i llengua, i el centre cultural, que porta a terme el programa d'exposicions i activitats culturals de caire més general. Junts formen un centre destinat a l'art, el coneixement i el pensament. En aquesta línia, el Casino pot participar activament en el Programa Municipal de Memòria Històrica de Manresa amb la programació d'activitats relacionades amb el coneixement, la difusió i la reflexió entorn a la memòria històrica.
- **Altres serveis tècnics de l'Ajuntament de Manresa:** En funció de les accions que es proposin, serà necessària la participació d'altres serveis de l'Ajuntament per tal de coordinar i executar activitats participatives i creatives al voltant de les arts visuals i escèniques o del moviment, de la música, etc. També en aquelles activitats que repercuteixin en espais públics o que impliquin una promoció turística o d'altre tipus. La diversitat de les accions que es poden proposar comportarà demanar la col·laboració dels serveis corresponents.

Entitats ciutadanes directament implicades:

- **Associació Memòria i Història de Manresa:** La ingent tasca que du a terme aquesta entitat i la qualitat dels resultats, que els fan mereixedors d'un gran reconeixement tant a nivell local com nacional, i el fet que és una entitat pionera en la recerca per la recuperació de la memòria democràtica representen un actiu de primer ordre per fer aportacions al PMMHM. Així, es demanarà la col·laboració dels membres de l'associació en l'orientació del programa, en la programació de les accions i en la realització o assessorament en la recerca històrica i antropològica. Alhora, el PMMHM ha de vetllar per recolzar la tasca de recerca i de difusió pròpia de l'associació per ser un referent que situa Manresa en una posició de preeminència en el panorama nacional.
- **Associacions de gent gran:** És en les diverses associacions o col·lectius de gent gran de Manresa on es trobarà el principal conjunt de persones que poden aportar el seu testimoni i les seves vivències per nodrir el PMMHM. Des de les associacions d'aquest sector, a través del Programa de Gent Gran de Manresa, es pot participar activament en les activitats tant en la proposta d'accions a realitzar com en l'assistència.
- **Centres educatius:** La col·laboració de centres i organitzacions educatives es pot establir igualment de manera diversificada, segons diferents temporalitats i graus de col·laboració, amb la possibilitat d'implicar tant el professorat com els estudiants. El treball conjunt dins el PMMHM ha de promoure la participació dels joves a les diferents activitats alhora que, en la mesura que es pugui, ha de promoure la inclusió de la memòria històrica en els processos educatius i en els treballs de recerca, amb la possibilitat de crear dinàmiques per implicar els centres en la realització de projectes d'investigació i en el desenvolupament de tasques de producció i difusió. Alhora, la

voluntat educativa del programa que pretén transmetre a les generacions joves el coneixement de les generacions més grans demana poder programar activitats d'intercanvi generacional que es poden canalitzar a través dels centre educatius. Cal dir que en aquest àmbit hi ha un grup de professors actiu i sensibilitzat en el tema de la recuperació de la memòria democràtica en relació amb la Guerra Civil espanyola i el franquisme i la Segona Guerra Mundial i el nazisme. El PMMHM ha de ser un marc de suport a les iniciatives que es plantegin des d'aquest sector.

Altres agents col·laboradors:

- Biblioteca el Casino i Biblioteca Ateneu les Bases de Manresa: per la difusió de les obres (literàries o no) relacionades amb la memòria històrica
- Kursaal: per la programació d'espectacles relacionats amb la memòria històrica
- Museu de la Tècnica de Manresa: dins de la seva línia de treball de recuperació dels coneixements tècnics de l'ofici de la cinteria, poden col·laborar en el PMMHM en relació a totes aquelles accions destinades a la recuperació de la memòria dels oficis i tècniques tradicionals
- Entitats i associacions locals: segons les accions que es proposin en cada moment caldrà establir col·laboracions diverses amb entitats ciutadanes culturals de l'àmbit de la recerca històrica, com ara el Centre d'Estudis del Bages, o dels àmbits de l'art, el teatre, la fotografia, la dansa, la música, etc. També es buscarà la col·laboració amb entitats de l'àmbit del lleure i les associacions veïnals o d'actuació en l'àmbit territorial de la ciutat. Es pot treballar amb entitats com són les associacions de veïns, centres cívics, biblioteques veïnals, entre d'altres, amb la finalitat de cercar punts de confluència i interès mutu.
- Institucions i centres de recerca d'àmbit nacional: també és important mantenir vincles i obrir-ne de nous amb les institucions del país que treballen per la recuperació de la memòria històrica: des del Memorial Democràtic i els Departaments de Cultura i d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya fins a les institucions universitàries i de recerca del país per tal de poder compartir àmbits i projectes d'investigació i difusió.

Organització

Pels antecedents de treball ja existents i per la naturalesa de les accions que es duen i es duran a terme, cada organització realitzarà les activitats pròpies.

Hi haurà una Comissió interna amb representació de serveis propis de l'administració local que serà l'encarregada de coordinar les accions pròpies de cada sector i d'impulsar aquelles accions noves que es considerin oportunes i una taula de treball que comptarà amb la participació i assessorament de representants d'entitats externes.

Comissió interna del PMMHM:

La comissió estarà formada per:

- Regidor de cultura
- Cap de secció de cultura
- Tècnica de patrimoni: exercirà les tasques de coordinació del programa i de la comissió
- Director del MCM
- Director de l'ACBG
- Tècnic de Gent Gran
- Tècnica d'Ensenyament
- Responsable del centre cultural el Casino

Les tasques de la taula de treball seran les de:

- ✓ Intercanvi d'informació de les activitats que es duen a terme en cada àmbit
- ✓ Proposta de noves accions i activitats
- ✓ Coordinació
- ✓ Seguiment i avaluació

La comissió s'haurà de reunir almenys un cop al mes.

Taula de treball per la recuperació de la Memòria Històrica de Manresa:

La taula de treball estarà formada per:

- Membres de la comissió interna: sempre que es pugui, en la seva totalitat. En cas de no poder assistir-hi tots, almenys hi haurà d'haver la tècnica de patrimoni, que exercirà les funcions de portaveu
- Representant de l'Associació Memòria i Història de Manresa
- Representant del Consell de Gent Gran de Manresa
- Representant dels centres educatius de Manresa
- Eventualment, representant de les institucions o entitats que col·laborin en alguna acció del programa, quan s'escaigui.

Les tasques de la taula de treball seran les de:

- ✓ Intercanvi d'informació de les activitats que es duen a terme en cada àmbit
- ✓ Proposta de noves accions i activitats
- ✓ Assessorament
- ✓ Participació en les activitats que es realitzin

La taula de treball s'haurà de reunir almenys dos cops a l'any, i cada cop que s'escaigui segons les activitats que es programin.

Línies d'actuació

- ✓ Recuperació de testimonis orals, documentals, objectes,...
- ✓ Recerca i reflexió històrica i creació de centres de documentació de referència
- ✓ Promoció d'activitats commemoratives i d'homenatge
- ✓ Programació d'activitats participatives i d'intercanvi
- ✓ Promoció de projectes de creació artística
- ✓ Creació de productes de difusió / comunicació
- ✓ Impuls a projectes educatius
- ✓ Programació d'espectacles
- ✓ Recuperació i senyalització del patrimoni moble i immoble de la memòria històrica a la ciutat

Espais d'articulació del programa

L'amplitud d'agents implicats en el programa i d'activitats que es poden dur a terme fan que els espais on es desenvolupi el programa i on tinguin llocs les activitats puguin ser molts i molt diversos, ja que cada entitat, institució o organització pot acollir activitats o accions a les seves seues.

De manera general, però, es proposen uns espais de referència:

- El Museu Comarcal de Manresa i l'Espai Memòries: com a institució destinada a la recuperació, preservació, estudi i difusió del patrimoni històric i artístic de la ciutat, i per l'especialització de l'Espai Memòries en la recuperació de la memòria històrica, en la reflexió sobre la Manresa del segle XX i en el treball a partir de processos participatius, ha de ser l'indret principal on es duguin a terme les activitats que es generin en el marc del PMMHM. Així, el MCM ha de ser el marc principal des d'on es generi la recerca, s'aculli les activitats proposades i s'articuli la xarxa d'espais de memòria de la ciutat. Cal tenir en compte que forma part de la Xarxa dels Espais de Memòria de Catalunya del Memorial Democràtic i n'ha de seguir essent un dels membres actius.
- L'Arxiu Comarcal del Bages: com a institució destinada a la recuperació, preservació, estudi i difusió dels fons documentals històrics de la ciutat, ha de ser la institució que aculli tota la documentació recollida en el marc del PMMHM, la conservi i en generi els instruments de descripció adequats per facilitar el seu coneixement i la seva utilització per part dels investigadors. També ha de facilitar l'accés a aquesta documentació a totes aquelles persones que hi estiguin interessades així com ha de posar en contacte les

persones que tinguin interessos comuns en el marc de la recuperació i la recerca de la memòria històrica de la ciutat. Donar acollida als investigadors que vinguin de les institucions de recerca.

- El Centre Cultural el Casino: com a seu dels serveis tècnics de cultura de l'Ajuntament de Manresa, serà l'espai central per a les reunions de la taula de treball i per les tasques de coordinació. També serà l'espai on es desenvoluparan les activitats programades en la seva línia de pensament-coneixement.

Criteris d'avaluació

En funció de les característiques i dels objectius del programa, de manera general els indicadors a valorar seran:

- ✓ Número d'accions realitzades a l'any
- ✓ Número d'entitats i organismes participants (general i per cada acció)
- ✓ Número de persones assistents (general i per cada acció)
- ✓ Número de testimonis recuperats (orals, documentals, objectes,...)
- ✓ Número d'espais de la memòria posats en valor
- ✓ Número d'accions amb participació supralocal

Al final de cada any hi haurà una memòria explicativa de les accions realitzades amb una valoració final en relació amb els indicadors esmentats.

Mercè Argemí Relat
Tècnica de Patrimoni de l'Ajuntament de Manresa

Desembre de 2015